Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница pl е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Swipe to change

ПОЛСКИ

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Полша

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност"? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителската отговорност обхваща по-специално задълженията и правата на родителите по отношение на полагането на грижи за дете и за неговото имущество и на отглеждането на дете, при зачитане на достойнството и правата на детето (член 95, параграф 1 от Кодекса за семейството и настойничеството (KRiO).

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност по отношение на дете се упражнява и от двамата родители. Когато единият родител е починал или не е напълно дееспособен, носителят на родителската отговорност е другият родител. Същото важи и в случай че упражняването на родителската отговорност от единия от родителите е било спряно.

Родителската отговорност може да бъде ограничена и с решение на съда. При тези обстоятелства другият родител има право да упражнява родителската отговорност по отношение на детето в границите, определени със съдебното решение.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

В случай че родителите не са в състояние да упражняват родителската отговорност, те могат да подадат молба до съда по настойничеството (*sąd opiekuńczy*) или до друг публичен орган с цел детето да бъде настанено в приемно семейство. В случаи на изключително неотложни събития, по искане на родителите или с тяхно съгласие детето може да бъде настанено в приемно семейство въз основа на споразумение между областния управител (*starosta*) и приемно семейство или лица, управляващи дом за приемна грижа (*rodzinny dom dziecka*).

Когато родителите не желаят да упражняват родителската отговорност по отношение на дете, те могат да дадат съгласие за осиновяване на детето. В полското право съществуват три форми на осиновяване: пълно, пълно и необратимо (известно като „цялостно осиновяване") и непълно.

В случай че интересите на детето са застрашени от родители, които съответно упражняват родителска отговорност, последната може да бъде ограничена с решение на съда по настойничеството и детето може да бъде настанено в приемно семейство, в дом за приемна грижа, под приемната грижа на институция, в център за грижи и лечение, в център за здравни грижи или в терапевтичен рехабилитационен център.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

При постановяване на решение за развод, законна раздяла или унищожаване на брак полският съд е задължен да реши въпроса за родителската отговорност по отношение на дете, освен в случаите, в които не разполага с компетентност относно родителската отговорност по конкретно дело.

При решаването на въпроса за родителската отговорност полският съд може да вземе предвид писмено споразумение между съпрузите относно начина, по който трябва да се упражнява родителската отговорност, при условие че това е във висшия интерес на детето.

Ако родителите не постигнат съгласие, съдът може, като има предвид правото на детето да бъде отгледано и от двамата родители:

да постанови решение за съвместно упражняване на родителската отговорност;

да предостави родителската отговорност на единия от родителите и да ограничи родителската отговорност на другия родител до конкретни задължения и права по отношение на детето.

Когато това е обосновано от висшия интерес на детето, съдът по настойничеството (*sąd opiekuńczy*) може да измени решението относно родителската отговорност и начина, по който се упражнява тя, съдържащи се в съдебно решение, с което се постановява развод, законна раздяла или унищожаване на брак (член 106 от KRiO).

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Законът не предвижда конкретна форма за подобно родителско споразумение. Следва да се отбележи обаче, че споразумението между родителите относно начина, по който ще се упражнява родителската отговорност, няма правно действие и може да се разглежда само като основа за решението на съда в тази връзка. Споразумението може да бъде постигнато и чрез медиация. В този случай то се изготвя в писмена форма и се подписва от двамата родители и от медиатор. За да бъде правно обвързващо, споразумението трябва да бъде одобрено от съда.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Родителите могат да получат помощ от медиатор. Услугите по медиация се предоставят въз основа на споразумение за медиация или решение на съда, с което родителите се насочват към медиация. Споразумението може да бъде договорено също и чрез съгласието за медиация на единия родител, която е поискана от другия родител. Постигнатото пред медиатора споразумение обаче няма правна сила на съдебно споразумение, докато не бъде одобрено от съда.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

В Полша родителите могат да се обърнат към съд по настойничеството във връзка с различни въпроси, засягащи родителската отговорност по отношение на дете, като например:

начина, по който ще се упражняват родителската отговорност и правото на лични отношения с детето, в случай че родителската отговорност е споделена от двамата родители, които живеят разделени;

решаване на спор относно важни въпроси по отношение на детето, в случай че родителите не са в състояние да постигнат съгласие за начина, по който те трябва да бъдат решени, включително определянето на местопребиваване, избор на училище, избор на име и фамилия, решения относно медицинско лечение, пътуване в чужбина и др.

правни сделки между дете и родител, когато такива сделки се извършват извън обичайното управление на имуществото на детето.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Ако съдът е поверил упражняването на родителската отговорност само на единия от родителите, този родител е свободен да решава всички въпроси, свързани с детето, без да е длъжен да се консултира с другия родител или да получи съгласието му.

Съдът по настойничеството може да лиши родител от родителска отговорност, ако последният не може да я упражнява поради постоянна пречка, ако злоупотребява с нея или сериозно пренебрегва задълженията си спрямо детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Предоставянето на родителите на съвместно упражняване на родителските права означава, че те могат и трябва да упражняват едни и същи права и задължения по отношение на детето. Това означава, наред с другото, че важни въпроси, засягащи детето, ще бъдат решавани съвместно от родителите или от съда по настойничеството, когато родителите не могат да постигнат съгласие.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Делата за родителска отговорност се разглеждат от районния съд (*sąd rejonowy*) с компетентност по местопребиваване на детето. Съдът по настойничество (*sąd opiekuńczy*) е отделението за семейства, малолетни или непълнолетни към районния съд. При липсата на горепосоченото основание е компетентен Районният съд на столицата Варшава.

Молбата трябва да бъде подадена заедно с удостоверението за раждане на детето, удостоверението за сключване на граждански брак на родителите (когато са сключили брак) и други документи в подкрепа на молбата, като например медицински свидетелства, училищни сертификати, учебни оценки и копия от предходни решения на други съдилища по отношение на родителската отговорност.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Въпросите, свързани с родителската отговорност, се решават в рамките на така наречените безспорни производства, които не са толкова формални като спорните производства.

Освен това, по искане на страна в производството съдът по настойничеството може да постанови подходящи привременни мерки с оглед на конкретните обстоятелства. Решенията във връзка с това влизат в сила и са изпълними от датата на постановяването им.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разноските по производството?

Страните в производство относно родителската отговорност са задължени да платят таксите и разноските, предвидени в Закона за съдебните разноски по граждански дела (*Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych*). Съгласно член 102, параграф 1 от този закон обаче страна в съдебно производство може да поиска освобождаване от съдебни разноски, като подаде декларация, че не е в състояние да поеме такива разноски, без това да създаде затруднения за нея или за нейното семейство. Молбата за освобождаване от съдебни разноски следва да бъде придружена от декларация, в която подробно се описват семейното положение, имуществото, доходите и средствата за преживяване на молителя. Страна в производството може да бъде частично освободена от съдебни разноски от съда, в случай че тази страна е в състояние да плати само част от тях (член 101, параграф 1).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, всяко решение може да бъде обжалвано пред по-висшестоящ съд. В случай на обезпечителни актове обжалването се извършва пред съд от същата инстанция. Жалбите срещу решения на районен съд (*sąd rejonowy*), които се отнасят до родителската отговорност, могат да бъдат обжалвани пред окръжен съд (*sąd okręgowy*). Решения относно родителската отговорност, постановени от окръжен съд (*sąd okręgowy*) в рамките на производство за развод, законна раздяла или унищожаване на брак, подлежат на обжалване пред апелативен съд (*sąd apelacyjny*).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Изпълнителният орган на съда в случаи, свързани с връщането на дете, е назначен от съда настойник (*kurator sądowy*). В случай на неспазване на съдебно решение, с което се разпорежда връщането на дете, лицето, което има право да поиска връщането на детето, следва да поиска от съда, постановил такова решение, да разпореди задължително връщане на детето от назначен от съда настойник. В случай че местонахождението на лице, което носи родителска отговорност, е неизвестно, съдът провежда разследване, за да установи неговото местонахождение. Съдът постановява разпореждането, предназначено за назначения от съда настойник, под формата на решение, което може да бъде постановено в закрито заседание. Такова решение не може да бъде обжалвано. Назначеният от съда настойник определя датата на връщане на детето и уведомява правоимащото лице. Назначеният от съда настойник може да отведе детето от всяко лице, при което то е отседнало. За тази цел той може да поиска помощ от полицейски служители, психолози и др.

Гражданският процесуален кодекс (*Kodeks postępowania cywilnego*) предвижда различна процедура по отношение на съдебните решения относно правото на лични отношения. В този случай по искане на лице, което има право на лични отношения с дете, съдът по настойничеството (*sąd opiekuńczy*) ще отправи предупреждение за издаване на разпореждане срещу лицето, на което е предоставено упражняването на родителските права и което не изпълнява задълженията, произтичащи от решение или споразумение относно личните отношения с детето, в което ще поиска от него да плати определена парична сума на правоимащото лице за всяко нарушение на задължението. В случай че лице, което има право на лични отношения с дете, или лице, на което такива отношения са забранени, нарушава наложеното с решението задължение, съдът по настойничество (*sąd opiekuńczy*) ще отправи предупреждение за издаване на разпореждане срещу това лице, с което ще го задължи да плати определена парична сума на лицето, което упражнява родителските права върху детето. В случай че лице, на което съд по настойничеството (*sąd opiekuńczy*) е разпоредил да извърши плащане, продължава да не изпълнява задължението си, въпросният съд ще разпореди това лице да заплати дължимата сума, която се определя в съответствие с броя на нарушенията.

Към горепосочената молба трябва да бъде приложено решение за изпълнение или споразумение относно личните отношения с детето.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съответните приложими разпоредби са тези на глава III от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност. По принцип такива съдебни решения се признават и изпълняват без никакви допълнителни производства. Възможно е обаче да се подаде молба за признаване и изпълнение пред окръжен съд. Окръжният съд е компетентен да разглежда и молби за декларация за изпълняемост. И в двата случая молбата следва да отговаря на критериите за процесуален документ, което означава, че в нея следва да се посочва искането, фактите, които обосновават това искане, и дали страните са прибегнали до медиация или не.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването и изпълнението на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

По закон решенията по граждански дела, постановени от съдилищата на други държави, се признават, освен ако съществува пречка за това съгласно Гражданския процесуален кодекс.
Всяко лице с правен интерес може да подаде молба за признаване или непризнаване на съдебно решение, постановено от чуждестранен съд.
Молбата за признаване на съдебно решение, постановено от чуждестранен съд, трябва да се придружава от:
официално копие на решението;
документ, с който се потвърждава, че решението е окончателно, освен ако този факт е очевиден от текста на решението;
заверен превод на полски език.
Молбата за непризнаване на съдебно решение, постановено от чуждестранен съд, трябва да се придружава от официално копие на решението и заверен превод на полски език.
Молбата се разглежда от окръжния съд (*sąd okręgowy*), който би бил териториално компетентен да разгледа делото, решено от чуждестранния съд, или от окръжния съд в региона, в който се намира териториално компетентният районен съд (*sąd rejonowy*), или, при отсъствието на такива съдилища, от Окръжния съд във Варшава (*Sąd Okręgowy w Warszawie*).
Решението за признаване, постановено от окръжния съд, подлежи на обжалване (*zażalenie*), а решението на апелативния съд — на касационно обжалване (*skarga kasacyjna*), като също така е възможно да се поиска възобновяване на производството, приключило с окончателно решение за признаване на съдебно решение, и обявяване на окончателното решение за незаконосъобразно.
Що се отнася до изпълнението на решения на чуждестранни съдилища, производствата се различават в такава степен според вида производство, че винаги е най-добре предварително да се направи справка в централния орган за информация как да се процедира.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Приложимото право по въпроси относно родителската отговорност и правото на лични отношения с дете се съдържа в Конвенцията за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, подписана в Хага на 19 октомври 1996 г., или в двустранните споразумения, по които Полша е страна. Когато нито един от тези инструменти не е приложим, се прилагат разпоредбите на Закона за международно частно право от 4 февруари 2011 г. (*Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe*). При промяна на обичайното местопребиваване на детето към държава, която не е страна по конвенцията, правото на тази държава ще урежда всички последващи промени в условията за прилагане на мерките, приети в държавата по предишното обичайно местопребиваване на детето.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.
Ще се радваме да получим вашите коментари относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 03/04/2023
Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държвата-членка, отговорна за тази страница.